

דעת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 24 יתרו

הברכה על קליפות תפוזים אתרוגים ותפוחים, על ריבת פירות קוגל תפו"א ופירה ופופקורן

ועל מיץ או מי בישול פירות

סימן רב סעיף ה

פירות מרוסקים

כה. תמרים שמיעכן ביד ועשה מהם עיסה ונתרסק לגמרי, למחבר מברך בורא פרי העץ כי **ממשן קים וניכר תארן וצורתן** מברך בורא פרי העץ ומעין שלש. ויש סוברים שיש חולקים **שבנתרסקו לגמרי מברך שהכל**, והלכה כמחבר שלא נשתנית ברכתו. (שו"ע ס"ז, מ"ב סק"מ-מב).

ריבת פירות

כו פאוידלדא שהם פירות שנתבשלו עד שנימוחו לגמרי **ולא ניכר צורתן כלל**, לפי המחבר ברכתם בורא פרי העץ, ולי"א מברכים **שהכל**, ולכתחילה יברך שהכל, ואם בירך פרי העץ יצא, ולברכה אחרונה אם הוא משבעת המינים טוב שיאכל פרי משבעת המינים ודבר שברכתו בורא נפשות ויברך שניהם, ואם אין לו יברך מעין שלש, כי כן עיקר. (שו"ע ס"ז, מ"ב סק"מ-מב). ואם יש ברסק **חתיכת פרי או שעומד לאכול פרי** יברך עליו פרי העץ. (כה"ח ס"ק נז, מנחת שלמה ח"א צא ג). וי"א שיקדים לברך שהכל על המרוסק. (שבה"ל ח"י מו א).

דרכן בריסוק

כז. אם רוב דרך אכילת אותן פירות על ידי ריסוק, מברך לכתחילה ברכתו הראויה בין אם פרי העץ או אדמה. (מ"ב ס"ק מד).

תפוחי אדמה מרוסקים

כח. המרסק תפוחי אדמה ועשה מהם **לביבות או קוגל** ברכתו בורא פרי אדמה כי ניכר עדיין שהוא פרי אדמה. (מ"ב ס"ק מב, הגרש"ז אוריבך בותן ברכה ק"ו התשובות לסי' רב, קובץ תשובות להגר"ש אלישיב ח"ג לב). ויש שהסכימו כן בעשוי **מרצועות של תפוח אדמה**. (שבה"ל ח"י מו א). ואם עשו **פירה שמרוסק** לגמרי בבלנד ונעשה מימי ברכתו שהכל. (הגר"ש וואזנר בשערי הברכה פכ"ג הע 568).

אבקת תפוחי אדמה

כט. פירה או ציפס שנעשה מאבקת תפוחי אדמה שאחר שמערבים בו מים **חזר לקדמותו** נחשב כניכר וברכתו פרי האדמה. (הגרש"ז אוריבך בותן ברכה ק"ו התשובות לסי' רב, והגר"ש אלישיב שם עמ' 407).

קוקוס טחון

ל. עוגיות מקוקוס טחון בלי קמח ברכתם **שהכל** כי אין ניכר הפרי. (הגרש"ז אוריבך והגר"ש אלישיב בזה"ב בהערות לוח הברכות).

שקדים המרים

יט. שקדים המרים **בקטנותם** מברך בורא פרי העץ, כי עיקר אכילתם הקליפה ואינה מרה, ואין ראויים בגדלם ונוטעים אותם לאכלם בקטנותם. ואין דומה **למתוקים קטנים** שברכתם שהכל, כי שם לא נגמר הפרי. **ובגדולים** אינו מברך כי עיקר אכילתם מה שבפנים והוא מר, ואם **מתקן** מברך בורא פרי העץ כפירות שראויים לאכול רק אחר בישול. וכן כל הפירות **שחמוצים ומרים** ומתקם או בישלם ברכתם בורא פרי העץ. (שו"ע ס"ה, מ"ב ס"ק לה-לו).

לימונים

כ. **לימונים חמוצים מאד** אין מברכים עליהם, ואם הם **נאכלים על ידי הדחק** מברך שהכל, ואם הם **מתוקים** בורא פרי העץ. (כה"ח ס"י רד ס"ק כד). ולימונים **בזמנינו** ברכתם שהכל. (הגרש"ז אוריבך במאור השבת ח"ב פניני המאור ל' ג), וי"א בורא פרי העץ. (אור לציון ח"ב פמ"ו תשו' לה).

צלף

כא. צלף על עליו שראויים לאכילה, ועל **התמרות** שיש בעלים שאינם חשובים פרי העץ, ועל **הקפריסין** שהם קליפה שסביב הפרי מברך בורא פרי אדמה, ובדיעבד אם בירך פרי העץ על הקפריסין יצא, ועל עליו ותמרות צ"ע. ועל **האבינוות** שהם עיקר הפרי מברך בורא פרי העץ. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק לח-לט).

קליפות תפוזים

כב. קליפות תפוזים נחלקו האחרונים אם ברכתם בורא פרי העץ או פרי האדמה או **שהכל**, ולכן לכתחילה יברך שהכל, ובדיעבד אם בירך בורא פרי העץ או פרי האדמה יצא. (מ"ב ס"ק לט).

קליפות אתרוג

כג. קליפות אתרוג שרקחם **בדבש או בסוכר** מברך בורא פרי העץ, כי כך **דרך אכילתו** של הפרי. (הגר"ש וואזנר בשערי הברכה פ"ז הע' לו, חוט שני ברכות עמ' קפה). ויש שמסתפקים מה ברכתו ומספק יברך **שהכל**. (בן איש חי שנה א' פנחס ד).

קליפות תפוחים ואגסים

כד. קליפות תפוחים ואגסים מברך בורא פרי העץ, כי הדרך לאוכלם עם הפרי שנשאר מחובר עם פרי, נחשב **כחלק מהפרי**. (חוט שני ברכות עמ' קפה).

פופקורן

לא. פופקורן ברכתו בורא פרי אדמה כי לא נתבטל עצם התירס רק נשתנה צורתו, ובפרט כי מגדלים זן תירס זה לצורך פופקורן. (הגר"מ פיינשטיין חוברת קיץ תשל"ג, הגר"ש אלישיב אשרי האישי פל"ו מד, מבית לוי חי"ד עמ' נד).

מיץ פירות

לב. דבש הזב מתמרים, וכן משקים היוצאים מכל מיני פירות בין אם יצאו מאליהן או יצא על ידי כתישה וסחיטה, מברכים שהכל, חוץ מהיוצא מזיתים וענבים. (שו"ע ס"ח מ"ב ס"ק לח-לט). וכן מיץ הנמצא בתוך פרי מילון או אגוז קוקוס. (בא"ח שנה א' פנחס ט).

פירות שאין מתבשלים

לג. סופי ענבים הנמצאים בגפנים בימות החורף ואין מתבשלים לעולם, וכן נובלות תמרים שנתבשלו ונשרפו בחום, או מין תמרים שאין מתבשלים על האילן אלא תולשים אותם ומחממים אותם בעפר או במחצלאות או בתבן להתחמם עד שיתבשלו, מברך שהכל ואחריהם בורא נפשות, וגרוע ענבים אלו מבוסר כי אין עומדים אלא לחומץ, ונובלות אין עומדים להתבשל באילן. (שו"ע ס"ט מ"ב ס"ק מח-ט).

מי שריית או בישול פירות

לד. פירות ששראם מעת לעת או בישלם במים ונכנס טעם הפרי במים מברך שהכל, כי רוב אכילת פירות אלו כשהם חיים בלי בישול או כבישה, אף שיש שמייבשים אותם ואז דרך כולם לבשלם מברך שהכל, כי תחילת נטיעתם לאכלם חיים.

ולרא"ש אם נכנס טעם הפרי במים בכל אופן מברך בורא פרי העץ, כי יותר נכנס טעם הפרי במים בבישול מבסחיטה, ולהלכה לכתחילה יברך שהכל, ואם בירך פרי העץ יצא. (שו"ע ס"י מ"ב ס"ק נא-נג). ואף אם בירך פרי העץ על פרי אחר יכול לברך על מי הפירות שהכל, כי לא נתכוין לפוטרים. (הגרש"ז אורבך בהליכות יצחק ברכות ס"י כא א).

פירות שהדרך לבשלם ולכובשם

לה. פירות שרוב נטיעתם כדי לבשלם, ואכילתם במקום זה על ידי בישול או כבישה, מברך בורא פרי העץ. (מ"ב ס"ק נג). ומנהג העולם לברך עליהם שהכל כי נהנה מהם בדרך שתיה. (אג"מ יו"ד ח"ב כה).

קפה ותה

לו. קפה ותה מברך עליהם שהכל אף שהדרך לבשלם, כי הבישול הוא רק לשתיית מי הבישול ולא לאכלם בעצמם. (פרח מטה אהרן ח"א מ, שו"ע הרב ס"יב).

מי שריית או בישול פירות משבעת המינים

לז. מי שריית או בישול צימוקים ותאנים, מברך שהכל ויוצא גם להרא"ש, אבל בברכה אחרונה יש להסתפק אם יש למים דין הפרי ומברך מעין שלש או אין להם דין

הפרי ומברך בורא נפשות, לכן ירא שמים לא ישתה אותם אלא בתוך הסעודה, או יאכל פרי משבעת המינים וישתה גם מים ויברך שניהם. (שו"ע ס"יא מ"ב ס"ק נה).

אוכל הפרי ושותה המים

לח. אם אוכל הפרי ושותה גם המים אין צריך לברך עליהם לא ברכה ראשונה ולא אחרונה, כי נעשה טפל לפרי. ואם עיקר כונתו בשביל המים ואכל מהפירות תחילה צ"ע אם יברך שנית על המרק שהכל, כי להרא"ש כבר יצא בברכת הפרי, ולכן יברך שהכל על דבר אחר. (מ"ב ס"ק נד).

משך המים מהצימוקים

לט. מי שריית צימוקים ומשך מהם המים, נעשה יין וברכתו בורא פרי הגפן ומעין שלש, למג"א אף אם שתה כשהם עוד מעורבים, אם שראם על דעת למשוך ולשתות המים ולא כדי לאכול הצימוקים הרי זה יין. ולמגן גיבורים כל שלא נשרה עוד שלשה ימים אין לו דין יין אלא במשכם מהצימוקים. והוא שיהיו בצימוקים לחלוחית שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשן, אבל אם כשיעצרו אותם לא יצא מהם שום לחלוחית דבש מברך עליהם שהכל, אף אם נמתקו המים. (שו"ע ס"יא מ"ב ס"ק נז-ס). והוא שיהיו הצימוקים מעט יותר מאחד מששה במים. (מ"ב ס"י רעב ס"ק טז).

פירות חיים ומבושלים

מ. פירות שראויים חיים ומבושלים, ואף אם טובים יותר מבושלים, מברך עליהם בורא פרי העץ בין חיים בין מבושלים.

ואם דרך רוב בני אדם לאכלם רק מבושלים, אף אם טובים לאכלם חיים, אכלם כשהם חיים מברך שהכל, כי לא נקרא עיקר הפרי עד שיתבשלו. כשהם מבושלים בורא פרי העץ. וכן פירות שהדרך לאכלם רק חיים, כשהם חיים מברך בורא פרי העץ, וכשמבושלים מברך שהכל. (שו"ע ס"יב מ"ב ס"ק סא-סח).

אגוז מטוגן בדבש

מא. אגוז גמור שנגמר גידולו וזורקים הקליפה ומטגנים הגרעין בדבש, מברך בורא פרי העץ. אף שאגוז דרכו לאכול חי ולא מבושל, אבל בטיגון בדבש משתנה לטובה וטוב חי ומטוגן, וגם החידוש שהאגוז עיקר והדבש טפל, כי בא להטעים האגוז. ואף אם האגוז כתות ושבור ברכתו העץ, אבל אם הוא מעוך ושחוק ואין ניכר צורתו לגמרי מברך שהכל. (שו"ע ס"יג מ"ב ס"ק סו-סח).

אגוז שאין גמור המטוגן בדבש

מב. אגוז שלא נגמר גידולו וקליפתו אינה קשה עדיין ומרקחים הגרעין עם הקליפה ומטגנים בדבש, מברך שהכל, כי אין נוטעים אותם כדי לאכלם כך רק כשיתבשל הפרי, ובפרט שבעודו רך אינו ראוי רק על ידי דבש. (שו"ע ס"יד מ"ב ס"ק סט-עא).